

Магістерська робота на тему:

***Податкова система України:
етапи становлення та напрями
розвитку***

Виконала: Степанова Галина

Науковий керівник: Хомутенко А. В.

Мета роботи:

вивчення теоретико-методичних засад формування податкової системи в Україні та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування податкової системи

Завдання:

- узагальнено найвагоміші положення теорії податкової системи, її сутності, необхідності та принципів функціонування податкової системи в Україні;
- досліджено історичні передумови існування податкової системи, її умовні етапи становлення та значення для розвитку держав;
- розглянуто складові податкової системи та податковий механізм, їх взаємозв'язок та значимість для податкової системи держави;
- проведено моніторинг надходження податкових платежів до державного бюджету України та проаналізовано їх стан та вплив на податкову систему;
- оцінено кореляційний зв'язок між макроекономічними показниками розвитку країни та податковими надходженнями;
- проаналізовано стан податкового адміністрування в Україні;
- досліджено та проаналізовано міжнародний досвід та його значення для подальшого реформування податкової системи України;
- розглянуто досвід податкових реформ, як запоруки ефективного функціонування податкової системи України;
- запропоновано шляхи підвищення ефективності функціонування податкової системи України.

Об'єктом дослідження є: податкова система України, її роль і значення у соціально-економічному розвитку держави.

Предметом дослідження є: процес функціонування податкової системи та процес її реформування, вплив цих реформ на податкову систему України, тобто в подальшому на всю економічну систему.

Думки різних науковців щодо етапів становлення податкової системи України

Науковці	Характеристика етапів становлення податкової системи
Кошук Т. В.	Чотири етапи розвитку податкової системи: 1) етап формування ринкової системи перерозподільчих відносин (1991-1993 роки); 2) 1994-2000 роки; 3) 2001-2004 роки; 4) з 2005 року
Бечко П.К.	1)1992-1993 роки; 2) 1994-1999 роки; 3) з 2000 року
Федосов В. та Опарін В.	1) формування власної податкової системи (1991-1993 роки); 2) приведення складу податкової системи у відповідності до умов ринкових відносин (1994-1999 роки); 3) удосконалення податкової системи в умовах перехідної економіки (з 2000 року)
Деєва Н.М. та Редіна Н.І.	До етапів формування податкової системи вони відносили наступні: 1) етап становлення і формування національної податкової системи нової самостійної держави (1991-1995 роки); 2) етап реформування податкової системи з метою створення сприятливого податкового середовища для товаровиробників (1995-2000); 3) етап оптимізації податкової системи (2000-2007). До етапів реформування податкової системи відносять: 1) етап реалізації невідкладних заходів, спрямованих на подолання недоліків чинної податкової системи (2007 рік); 2) етап еволюційного розвитку (2008-2010 роки); 3) етап поглиблення реформування податкової системи України (2011-2015 роки) .
Воробйов Ю.М.	1) 1992-1993 роки; 2) 1994-1999 роки; 3) 2000-2009 роки; 4) 2010 рік

Структура доходів Державного бюджету України

Рік	2011	2012	2013	2014	2015
Всього доходів, млрд. грн.	314,62	346,05	339,23	357,08	534,69
Питома вага, %	100	100	100	100	100
Податкові надходження, млрд. грн.	261,60	274,72	262,78	280,18	409,42
Питома вага, %	83,15	79,39	77,46	78,46	76,57
Неподаткові надходження, млрд. грн.	49,09	68,29	72,85	68,35	120,01
Питома вага, %	15,60	19,73	21,48	19,14	22,44
Доходи від операцій з капіталом, млрд. грн.	0,52	1,23	0,26	0,89	0,17
Питома вага, %	0,17	0,36	0,08	0,25	0,03
Від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій, млрд. грн.	0,48	0,22	1,53	5,38	1,80
Питома вага, %	0,15	0,06	0,45	1,51	0,34
Цільові фонди, млрд. грн.	0,21	0,25	0,20	0,16	0,16
Питома вага, %	0,07	0,07	0,06	0,04	0,03
Офіційні трансферти, млрд. грн.	2,72	1,34	1,61	2,12	3,13
Питома вага, %	0,86	0,39	0,47	0,59	0,59

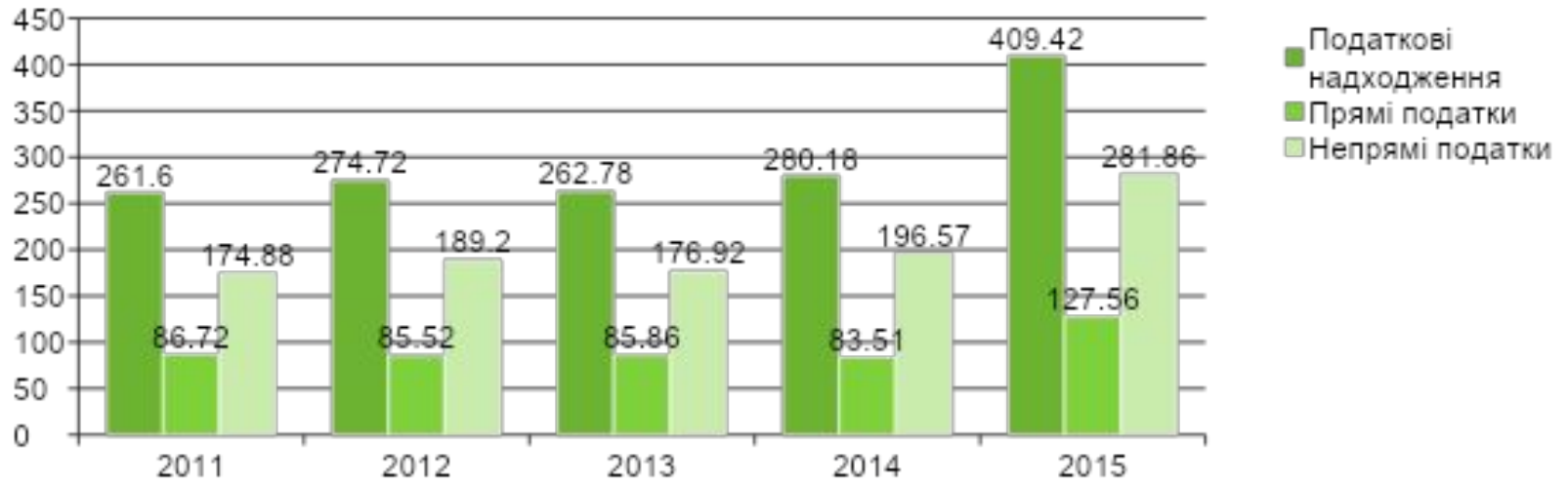
Співвідношення запланованих та фактичних податкових надходжень за 2011-2015 рр.

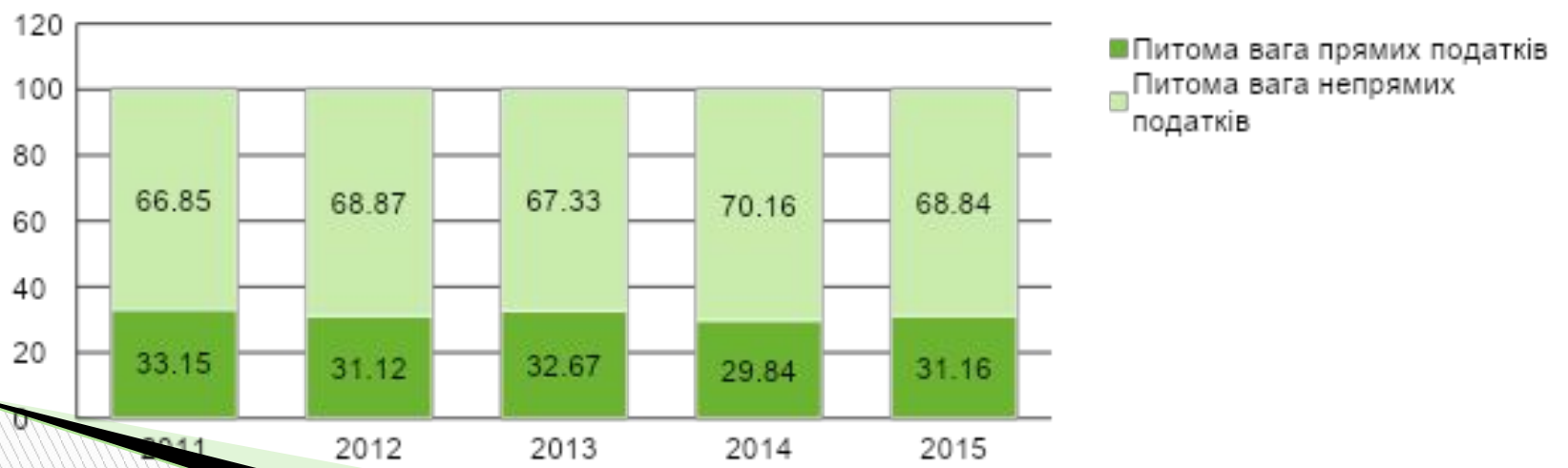
Структура податкових надходжень до Державного бюджету України за 2011-2015 рр.

Податкові надходження всього, млрд. грн.	261,60	274,72	262,78	280,18	409,42
Податкові надходження всього, %	100	100	100	100	100
ПДФО, млрд. грн.	6,16	7,03	7,57	12,65	45,06
Питома вага ПДФО, %	2,35	2,56	2,88	4,51	11,01
ППП, млрд. грн.	54,74	55,35	54,32	39,94	34,78
Питома вага ППП, %	20,93	20,15	20,67	14,26	8,49
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів, млрд. грн.	1,91	2,29	13,86	19,04	39,80
Питома вага збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів, %	0,73	0,83	5,27	6,80	9,72
ПДВ, млрд. грн.	130,09	138,83	128,27	139,02	178,45
Питома вага ПДВ, %	49,73	50,54	48,81	49,62	43,59
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), млрд. грн.	25,19	27,42	26,36	28,09	38,78
Питома вага, %	9,63	9,98	10,03	10,03	9,47
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), млрд. грн.	7,82	9,77	8,95	16,86	24,33
Питома вага, %	2,99	3,56	3,41	6,02	5,94
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (мито), млрд. грн.	11,77	13,19	13,34	12,61	40,30
Питома вага, %	4,50	4,80	5,08	4,50	9,84
Рентна плата, збори на паливно-енергетичні ресурси, млрд. грн.	21,15	17,65	5,70	5,99	7,25
Питома вага, %	8,08	6,42	2,17	2,14	1,77
Інші податки та збори, млрд. грн.	2,77	3,19	4,41	5,98	0,67
Питома вага, %	1,06	1,16	1,68	2,13	0,16

Прямі та непрямі податки в структурі податкових надходжень Державного бюджету України

Питома вага прямих та непрямих податків

Динаміка темпів приросту ПДВ у 2011 – 2015 рр.,%

Обсяг чистих надходжень від ПДВ, млрд. грн.

Рік	2011	2012	2013	2014	2015
Сума зібраного ПДВ, млрд. грн.	130,09	138,83	128,27	139,02	178,45
Сума зібраного ПДВ за мінусом бюджетного відшкодування, млрд. грн.	87,31	92,87	74,82	88,8	110,04
Сума бюджетного відшкодування ПДВ, млрд. грн.	42,78	45,96	53,45	50,22	68,41
Співвідношення «чистого» від загального ПДВ, %	67,12	66,89	58,33	63,88	61,66

Коефіцієнти фіскальної ефективності ПДВ

- коефіцієнт ефективності збору ПДВ у формуванні доходної частини держбюджету:

$$\text{КЕЗ ПДВ} = \frac{\text{ЧП ДВ}}{\text{ЗП ДВ}},$$

де **ЧПДВ** – збір ПДВ за мінусом відшкодування податку (сальдо);

ЗПДВ – збір ПДВ усього без урахування відшкодованих сум податку;

- коефіцієнт ефективності відшкодування ПДВ :

$$\text{КЕВ ПДВ} = \frac{\text{ВП ДВ}}{\text{ЗП ДВ}},$$

де **ВПДВ** – відшкодована сума ПДВ;

ЗПДВ – збір ПДВ усього без урахування відшкодованих сум податку.

Розрахунок коефіцієнтів ефективності збору та ефективності відшкодування ПДВ за 2011-2015 рр.,%

Показник/Рік	2011	2012	2013	2014	2015
Коефіцієнт ефективності збору ПДВ	67,12	66,89	58,33	63,88	61,66
Коефіцієнт ефективності відшкодування ПДВ	32,88	33,11	41,67	36,12	38,34

Кількість пільг з ПДВ у розрізі податків у 2011 – 2015 рр.

Рік	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість пільг з ПДВ	151	106	125	128	121
Питома вага пільг з ПДВ, %	45,9	35,33	39,56	37,21	56,81
Приріст пільг з ПДВ, %	7,86	-29,80	17,92	2,40	-5,47
Всього пільг у податках	329	300	316	344	213

Податок на прибуток у структурі податкових надходжень 2011-2015 рр.

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження всього, млрд. грн.	166,87	261,60	274,72	262,78	280,18	409,42
Надходження прямих податків, млрд. грн.	43,50	86,72	85,52	85,86	83,61	127,56
Частка прямих податків у податкових надходженнях, %	26,07	33,15	31,13	32,67	29,84	31,16
Надходження ППП, млрд. грн.	39,97	54,74	55,35	54,32	39,94	34,78
Темпи приросту надходжень ППП, %	22,72	36,95	1,11	-1,86	-26,47	-12,92
Частка ППП у податкових надходженнях бюджету, %	23,95	20,93	20,15	20,67	14,26	8,49

Динаміка ВВП за категоріями доходу за 2011-2015 рр.

Показники	Роки, млн. грн.				
	2011	2012	2013	2014	2015
Валовий внутрішній продукт	1299991	1404669	1465198	1586915	1979458
Темпи приросту,%		8,05	4,31	8,31	24,74
Оплата праці найманих працівників	610615	705837	730653	734943	778674
Темпи приросту, %		15,59	3,52	0,59	5,95
Податки за виключенням субсидій на виробництво та імпорт	181330	180815	184323		324272
Темпи приросту, %		-0,28	1,94	10,78	58,81
Валовий прибуток, змішаний дохід	508046	518017	550222	647781	876512
Темпи приросту, %		1,96	6,22	17,73	35,31

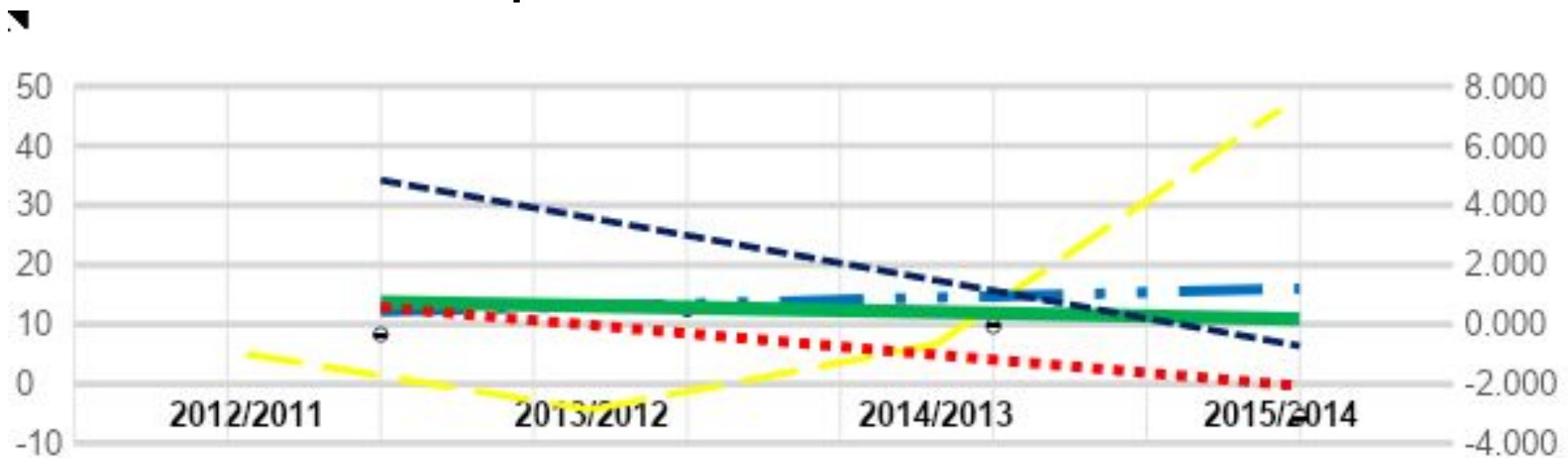
Обсяг золотовалютних резервів України за **2011-2015** роки

Показники	Роки, млн. дол. США				
	2011	2012	2013	2014	2015
Обсяг золотовалютних резервів	31794,61	24546,20	20415,70	7533,30	13300,00
Темпи приросту, %		-22,80	-16,83	-63,10	76,55
у тому числі:					
1. В іноземній валюті	25846,77	22646,62	18759,52	6618,47	12359,23
Темпи приросту, %		-12,38	-17,16	-64,72	86,74
- цінні папери	18883,79	16172,20	12568,36	5580,49	7145,18
Темпи приросту, %		-14,36	-22,28	-55,60	28,04
- валюта та депозити	6962,98	6474,42	6191,16	1037,98	5214,05
Темпи приросту, %		-7,02	-4,38	-83,23	402,33
2. Резервна позиція в МВФ	-	-	-	-	0,03
3. СПЗ	12,78	9,18	16,01	3,74	8,82
Темпи приросту, %		-28,17	74,40	-76,64	135,83
4. Монетарне золото	2244,48	1890,36	1640,15	911,09	931,91
Темпи приросту, %		-15,78	-13,24	-44,45	2,29

Обсяг експорту товарів та рівень державного боргу України за 2011-2015 рр.

Показники	Роки, млн. грн.				
	2011	2012	2013	2014	2015
Експорт товарів, млн. дол. США	68394,2	63084,7	57433,3	50113,6	34523,3
Темпи приросту, %		-7,76	-8,96	-12,74	-31,11
Імпорт товарів, млн. дол. США	82608,2	76860,7	70039,8	49820,4	34273,8
Темпи приросту, %		-6,96	-8,87	-28,87	-31,21
Сальдо (+, -), млн. дол. США	-14214,0	-13776	-12606,5	293,2	249,5
Темпи приросту, %		-3,08	-8,49	-102,33	-14,90
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу, млрд. грн.	473,19	515,51	584,79	1100,83	1572,18
Темпи приросту, %		8,94	13,44	88,25	42,82

Модель парної регресії залежності податкових надходжень від макроекономічних показників

— Темп приросту податкових надходжень, %

○ Коефіцієнт еластичності ВВП та податкових надходжень

○ Коефіцієнт еластичності золотовалютних резервів та податкових надходжень

○ Коефіцієнт еластичності сальдо експорту й імпорту товарів та податкових надходжень

○ Коефіцієнт еластичності рівня державного боргу та податкових надходжень

— Linear(Коефіцієнт еластичності ВВП та податкових надходжень)

— Linear(Коефіцієнт еластичності золотовалютних резервів та податкових надходжень)

— Linear(Коефіцієнт еластичності сальдо експорту й імпорту товарів та податкових надходжень)

— Linear(Коефіцієнт еластичності рівня державного боргу та податкових надходжень)

Трендова модель надходження до Державного бюджету України податкових надходжень та ВВП на 2016-2018 рр., млн. грн.

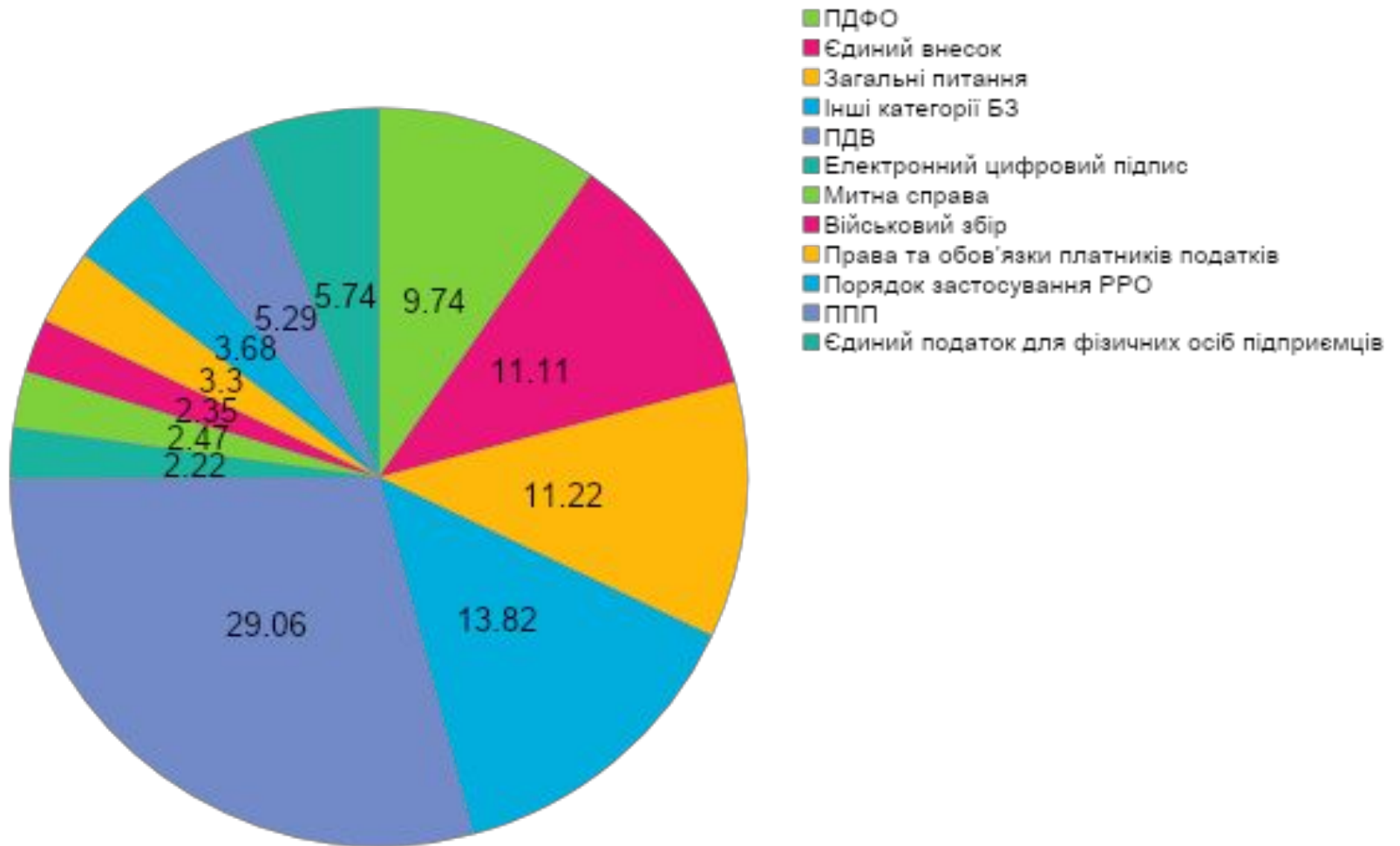
Система (процес) адміністрування податків в Україні

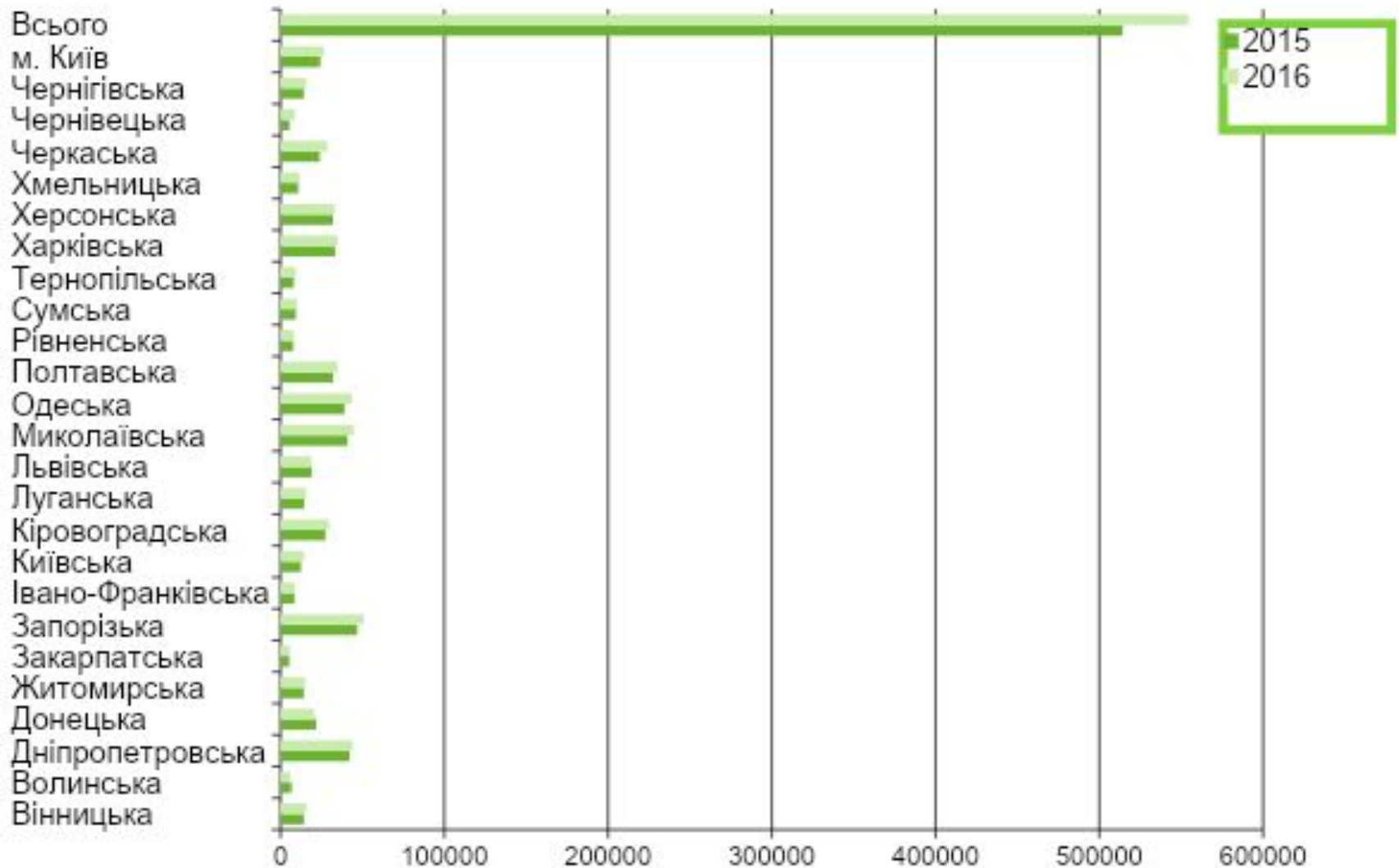
Структура питань, з якими зверталися заявники із зверненнями (скаргами)

Тематика запитань до ІДД ДПС у 2015 році

Кількість поданих декларацій громадянами з а 2015-2016 рр.

Напрями удосконалення системи адміністрування податків:

- вдосконалення організаційної структури;
- впровадження нових технологій;
- підвищення кваліфікації працівників податкових органів;
- оптимізація процесів обробки даних;
- впорядкування інформаційних потреб у розрізі кожної функції податкового адміністрування та перегляд технологічних процесів;
- удосконалення боротьби з незаконним ухиленням від сплати податків їх перекладанням і нелегальною мінімізацією податкових зобов'язань;
- спрощення порядку стягнення сум недоїмки та нарахованої на неї пені;
- активізація ролі попереднього документального контролю (камеральних перевірок);
- автоматизація контрольно-перевірочних методик обробки декларацій і податкових розрахунків;
- подальше поширення подання декларацій в електронній формі;
- цілеспрямований відбір для проведення документальних перевірок найімовірніших порушників податкового законодавства;
- ідентифікація платників податків при одночасному всеохоплюючому обліку всіх можливих об'єктів оподаткування;
- встановлення потенційної заборгованості;
- автоматизована підтримка процесів накладення санкцій;
- удосконалення аналізу і прогнозування податкових надходжень, побудова економіко-математичних, статистичних, імітаційних комп'ютерних моделей.

Напрями удосконалення податків на споживання наступні шляхи розв'язання проблем:

- удосконалення системи контролю за правомірністю заявок на бюджетне відшкодування ПДВ;
- законодавче становлення жорсткого покарання за неправомірне відшкодування ПДВ;
- розробка та впровадження новітніх технологій щодо акцизних марок на тютюнові та алкогольні вироби, які будуть більш захищені від підробок різних рівнів;
- постійний моніторинг за виробництвом та обігом підакцизних товарів з метою попередження шахрайства;
- розробка дієвої системи контролю за експортно-імпортними операціями з підакцизною продукцією на основі обміну інформацією між податковими та митними органами України.
- застосування ставок мита, які б дозволили підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції та посилити економічний ефект дії мита як інструмента державного регулювання.

Реалізація перелічених заходів дозволить підвищити фіскальну складову податків на споживання та створить умови для становлення конкурентного середовища.

Способи модернізації податкової системи України

Назва підсистеми	Способи модернізації
Фіскальна	<ul style="list-style-type: none">• удосконалення податкового кодексу України, зокрема оптимізація кількості податків та їх якості, усунення неефективних податків, заміна їх більш ефективними;• прийняття закону, який зможе регулювати та контролювати стабільність змін у податковій системі (зміни повинні бути не часті та продумані і розглянуті за здалегіть);• підвищення відповідальності податкових органів та платників податків за навмисне ухилення від своїх податкових зобов'язань;• оптимізація та спрощення надання податкових пільг, надання податкових пільг в сфері виробництва та науки, контроль за доцільністю та ефективністю надання податкових пільг;• здешевлення та спрощення процесу адміністрування податків, зокрема шляхом модернізації технологій та перехід до повної автоматизації (рекомендовано з наявністю реальних копій в архівах);
Організаційна	<ul style="list-style-type: none">• організація послідовності справляння податків платниками;• організація контролю за роботою працівників фіскальних органів та працівників гарячих ліній, опитування якості їх роботи;• опрацювання документів відповідно до часу. Встановленого нормативами;
Соціальна	<ul style="list-style-type: none">• взаємодія фіскальних органів з населенням та засобами масової інформації;• створення масових зібрань щодо обговорення розробки та прийняття нових податкових законів, модернізації податкової системи тощо;• мінімізація трансакційних витрат (бюрократії), усунення черг, можливість здачі документів та звітів через Інтернет;• обов'язкове проведення роз'яснювальної роботи з громадянами, як фізичними так і юридичними особами щодо питань оподаткування, формування податкової культури у населення;• створення спеціальних (цілодобових) центрів, які будуть займатися роз'яснювальною та допоміжною роботою стосовно оподаткування

Дякую за увагу!

